

ERRIMINDUA

«O Euskalerrri, eder maitea,
 ara emen zure semea,
 bere lurrari muiñ ematera
 beste gabe etorria;
 zuregatikan emango nuke
 pozik bai nere bizia;
 beti zuretzat, il arteraño,
 gorputz ta anima guztia».

Iparragirre

Gizon jatorra! omen-lorea
 zor guztiok bai dautsegu,
 gaur gizon bikain Iparragirre
 goretsi naita gabiltz gu.
 Erri artean erri goena
 izan da beti Urretxu,
 jator artean goresgarria
 ango semea bai dogu.

O Joxe-Mari, goi-erraiñu min.
 argi zakidaz joria,
 zure antzera errai-munetan
sua sortzeko bizia:
 erria maite, euskera maite,
 zeru goitikan jatsia:
 ona guretzat, maixu zurrian
 zuk erakutsi bidea.

Guraso zarren aritikoa
 aitor bai zara odolez,
 gure oitura sendo zindoak
 maite zuk beti biotzez;

ta iskillu otsa goiz nabar baten
 bizi ta sarkor entzunez,
 oraindik gazte euskal mendira
 ziñan aldatu joranez.

Trebe ta ausarta —nok diño bildur?
 or-emen ziñan burruka,
 zeru fedea ta lege zarra
 zintzoro jagon bearka ...
 Baiña noizbaiten, azpiratua,
 igesi bear lasterka:
 bularra zauriz, negar-malkoa
 matralla bera, ibaika.

Erririk erri zabiltza gero
 Prantzi aldean ituna,
 gitarra zartxo barren-pozkille
 dozula bakar laguna.
 Eztarri leunez kantu-soiñuan
 emon oi dozu eguna;
 gauez, oster, sorterri-miñak
 dardartzen dautzu mun-muna.

Aleman ta Itali zear
 bein Suiza'ra el ziñan;
 Gotart deunaren erpin buruan
 goi urdin deiez zutikan,
 arrano sailla yatzun urbildu
 zuri entzun-nai bizitan;
 baita ekaitzen sabel gurian
 kopeta suntsi zenduan.

Ipar aldetik, urrats okerka,
 zeure gitarra zarrakin...
 Euskalerrria biotzez laztan,
 euskera gozoz itz egin...

Naiz-ta jolasen dirdir birundan,
zeureakandik beti urrin...
Etziñan iñoiz, o Joxe-Mari!,
bizikera latz orren duin.

Egunsentikoz kantari goian
bai pozik txori azkea!
Azkenik zakust, barrien barriz,
sorterri-argiz betea.
Ase bai ase zeure lur-aizez,
eder baita aterpea!
Oñaz-arteko irri gozotan
laztandu ama maitea!

Baiña laztandu orren gaiñetik
Gernika'n Areitz donea!
Ortxe bai dozu abaro ziña,
aterpe ekaitzik bagea.
Or ez da iñoiz be nabari guda,
zurrunbil ta alkar iltea:
so, arren, bere orri artean
dirdai leunezko bakea.

Ikara zara, oleskaria!,
zugatz deun orren azpian.
Min dozu geroz, ai!, barrenean
min ilkorra odolian.
Ta arrasti batez —atseden naita—
an urrin, iri aundian,
«Gernika'ko Arbola» zenduan kanta,
kartsuki maiteen artian.

ixio dira, urretxutar on!,
zure jarraileen barneak.
Oiu egizuz gure errian be
barrutiko antsi meak:

lur eder onen maitasun sua,
oitura zarren uluak...
Zu giltzapean, baiña, sartzeko
agindu dabe zibillak.

Maite-azia soloan erein,
noiztik pekatu daiteke?
Ire asmoak guzur uts sarri,
ene gizarte eskerge!
Ez ian, ez lorik, leiaz urtuta,
izan zendun lar naigabe;
ta noiz-edo-nciz aurkitu ziñan
iñundiko loki gabe.

Euskal zelaian maite-areitza
mardo zenduan jarrugi,
baiña giroa etzan or-emen
zuk opa baizen eztiki;
ta sort-lurrari agur egiñaz,
aldendu ziñan itunki,
erbeste ogia, —oso lakarra—
dozula aspaldian jaki.

Euskalerrria gogoan beti,
itxas aldera nabari,
ogei bat urte or Amerika'n
egiñak dozuz lotsarik...
Atsegiñezko leiar-urikan
eztozu iñoiz edari,
ta itxiz emazte, seme-alabak,
barriz zatoz zu kantari.

Biotz on!, biotz on!, mindu orrek!
Gurtu eizuz lur joriak;
kanta dardarti, zora bearrez,
zabal-zabalik begiak:

«Ara nun diran mendi maiteak,
 ara nun diran zelaiak,
 baserri eder txuri-txuriak,
 iturri eta ibaiak».

Ule ta bizar edur gisako,
 naiz-ta ez jzan orren zar,
 ainbeste maite zenduzan mendi
 troka zoragarri zear,
 biziteko lain —au lotsagarri!—
 atez ate eskatu bear...
 Atzenik, jaio ziñan txokoan
 illa zara, aiztu xamar!...

Euskal-elean trebe zaitugun
 gizaki guren, azkarra!
 Zuri begira, maixu bait-zara,
 maite daigun ele zarra.
 Zuk piztu eizu gure barnean
 zureak daukan txingarra.
 Orixe bedi gizaldi zear
 dogun goranai bakarra.

MAITASUN-OPARIA

Seme-sailla dozula
 zure aulki inguru,
 lerden ames zaitudan
 ele ama aintzatsu:
 omen gorazarrerik
 urteetan ez dozu.
 Olerkariak, alan be,
 sor-miña ernatu
 ta maite oparia
 biziro deskintzu.

Zeure baratz-ederkiz
 osotua dozu:
 dardar, su ta biotz-gur,
 ai ta neke-gantzu.
 Bakotxak, al giñoan,
 zelan dan diñotzu,
 gaur goretsi naiean
 zure poz-eztegu.

Bidaztia

Igandik aizkatuta,
 maitezko sorterrri,
 osto galdu antzera
 or nabil aspaldi.
 Baiña indar bat etenge,
 bailitz ardo barri,
 ene barren-eltzean
 irakin diraki:
 naita urrin-autsez oiñak,
 i aut amesgarri.

Semea

Illargi-printzak leiaz
 gau-itzala maite;
 biotzez dau arenbat
 senarrak emazte.
 Ama lakorik, baiña,
 nekez aurki daite,
 ta nik zu zaitut laztan
 iñortxok ez beste:
 biziak dirausteño
 nire mintzo zaite.

Neskatxa

Larrosa loratua
 baratzean eder...
 Eusko-neskatxa, barriz,
 etkez atera zer?
 Sukalde barrun zernai
 oroiz astun dager,
 ta ainbat lora niretzat
 zelai-munak ler.
 Emen nagoken, beraz,
 naita bizi bazter.

Artzaiña

Eder yat goi-erpiña,
 mendiz artzain nabil;
 lagun ditut ardiak,
 txakur eta makil.
 Esne, gaztae ori
 ta sapedar pipil,
 oro deskintzut zuri
 oparo ta sotil:
 zugana bai doakit
 biotz-uxia ixil.

Arraunlaria

Oztin dago zabala,
 aizea mee ixiltsu...
 Nai bare nai aparrez
 egiñik apuztu,
 luze ta bardiñean
 ur-lepoa neurtu,
 lerden nabil itxasoz
 arraunlari zaintsu.
 Nok uretan gutarrik
 iñoiz azpiratu?

Olagizona

Lurrari, ekiñean,
 meatz gorri ostu,
 sutan erre, antola,
 burdiña biurtu:
 orixe darabilgu
 arlo zeregintsu.
 Soiñez auts-koipe arren,
 gogoz edur ta su,
 eta iñoiz aztutzeka
 euskeraz mintzatu,

Gudaria

Gorbei-gara egundo
 ikusi ete lar?
 Aren muin baizen sendo
 ni ba-naz al ta indar.
 Guda-ekaitz orduan
 nok nik aiña bular?
 Lerroan jokatzeko,
 nai, adore ta gar?
 Euskal-Erri maitea,
 zugaz ez naz zabar!

Itxastarra

Ur geza dot aberri,
 gaur on, biar naspil;
 bere gerri gazian
 arrantzuan nabil.
 Ez dot ezeren kezka,
 ez burun maratil;
 soiña ez daust iñok
 lokarri estuz bil.
 Guztion Jaun: Zu zaitut
 biotzean pilpil.

Padarra

Dei batek gogo zear
ots eustan bein egin;
ta neukan oro itxirik,
ama ta etxe urdin,
ixil ta bake-billa
joan nintzan urrin.
Eder-ase begiak
ta biotza goimin,
bazter ontan ez naz
ezertxoren premin.

Irulea

Goiz urdin ta illunabar
oi nire zoria!
emen nago ariltzen
artule aria.
Bakar irun-bearrez
arilki guztia,
barruan ba-darabilt
abarrots ausia.
Baiña zugaitik jasan,
ez al da eztia?

Lugiña

Solo-lanean nozu
lugiña egunez;
urrezko gari-sailla
zibuka dot aurrez.
Iñoiz min izan arren,
orain ikus pozez;
ala biur yat, bada,
udabarri-lorez:
bego nire gogoa
aren oroi-atsez.

Aitona

Urteetan naz, egia,
zerbait aurreratu,
gorputza be apur bat
uste-ezik mukuldu.
Baiña oian-pagoa
beingoz ete auldu?
Ba-dot nik oraindiño
adi-argi, onu:
zu goratzeko, barriz,
su gori dan bertsu.

Eusko-ama

Opaz daukazu orain
eusko semeen ama:
mundu zear ospeak
aspaldi narama:
kumak seiñez ugaltzen
iñoiz ez sarama;
askotariko pitxiz
ikus nire sama,
ene sabel-aldien
aintza dozun zama.

Basoa

Otza igazitakoan
or udalen jori;
eguzkik joez gero
edozer dardari;
maite-aro dalako
txara ta beresi,
urre-kantaz zenbatu
ezin aiña txori.
Norentzat orren polit
altz-adarra jantzi?

Areitza

Zarrez zerendurik
 Gernika'n Areitza.
 Oi, enbor doneari
 biei dario atsa!
 Aren soifia lenago
 bai, zala malatsa!
 Sari ordez orain be,
 guztizko aratza,
 agur!, agur!, diñotzu,
 iltean arratsa.

Kantauri

Kantauri, zabal-uridin,
 pizti gurgur-izu,
 eusko-seme zangarren
 bizi-jardunleku,
 erditze ixil-barrien
 goi-bide zadortsu,
 illunabar zuntzukin
 jolasean kuku,
 bitsezko ereskiñez
 oi u baten dozu.

Joalea

Eta eleiz-ezkilak?
 Oi, aren matraka!
 Din-don ta din-don, aren
 etenbako jarduna!
 Txori ta aize lagun,
 zer diño itz oska?
 Goiz eta arrats, norentzat
 ainbeste zarata?
 Zoraturik daukazu
 zuri agur leunka.

Ganguena

Aizkorri ta Gorbea,
 Eretza ta Anboto,
 Auñamendi ta Aralar,
 Udalaiz ta Igeldo,
 Sollube, Urko, Kalamu,
 Oiz, Urbasa, Ernio,
 danak izpi zuritan
 urrezko lokiz io
 ta zure otsein leial
 dozuz poz-jario.

Baserria

Bide-kurutzan nasai
 euskal baserria:
 ereiñotza ondoan,
 aurrez mailladia;
 oroi-untzez josita
 ate nagusia;
 odol tantaz egiñik
 dirudi gankia:
 baso mutil yaioen
 ekarkor azia.

Olerkaria

Amak, ume nintzala,
 Euskera goxo!,
 zure garrez eustan jo
 izate osoa.
 Arrezkero zu zaitut
 neure maite alai,
 arrezkero zu zaitut
 neure min-abesgai.

Amaikak ba-diño
zaartua zareala,
pipi-zerenak janik
il-ur zagozala.

Ta... zu ilten ba'zara,
zelan nik abestu?
Zuk uts emon ezkeru,
zelan nik arnastu?
Baiña, ba-dozu lar be,
oindiño kemenik:
urte luzez, oi maite!
zagoz, bai, mardulik.

GAU - ERESIA

«Andra Maria,
jaio baiño len,
Esaera: Karmel-padarrak
gogoz gur eben».

Gau-erdi. Giro epel atsegin;
illargia goi albain jruten;
geldi aitz, baso, beresi...
Padar-taldeak, koba barruan,
sail bitan kanta eresi.

goak: Erraldoi zantsu baten indarrez
zerua zear, nasi-nasian,
zelan odeiak iradu?
Era berean gure arima
zugana, Ama, doakigu.

2'garrenak: Gertu daukazuz gure biotzak,
gure gogoak ernai daukazuz,
oi amesezko zeru urdin!
Goitar eresiz zu aintzatzea
da gure gaurko zeregin.

Egun zabaltze sorgin-taiuzko;
laiñoa bean aruntz-onuzka,
Tgoak: argia goian eun zuri:
buru ta biotz zeureak gozuz,
labe goría iduri.

2'garrenak: Biotzak maite, kantu aoak,
gau ta egun zu Amatzat autor,
bai egiteko bakana!
Zeru-zati bi diran begiok
itzuli, arren, gugana.

Tgoak: Gabiltzan bide au dozu, Ama,
ortzi-argiak sututakoa,
garra guztiz ta ondo-nai;
zuri atsegin yatzun goi-deia
biotzak yakuz erregai.

2'garrenak: Nekatxa zara zoragarria,
azalez urdin, barru-gun zuri:
nun leike joro bardiñik?
Zoramenezko ederkai orrek
zuntzutan gaukaz loturik.

l'goak: Bai arduratsu dala Jainkoa!
Gariak galtsu, azal egurrak,
ak nai onek dau zaindari;
guri, osterá, Ama gurena
eratu dausku gidari.

2'garrenak: Zu barik, naiz-ta ondasun bete,
bear aiñako aserik eztau
gure barruko irakiñak.
Txingar bi letxe, garkin pareko,
or Ama-seme bikaiñak.